

(Richter L.); *Sesleria filifolia* Hoppe, Kazan-szoros (Degen Á.); *Koeleria cristata* (L.) Pers., var. *gracilis* (Pers.), subv. nov. *leiophylla* Hackel, Herkulesfürdő (Richter L.); *Melica ciliata* L. subsp. *Transsilvanica* Hack., Herkulesfürdő (Richter L.); *M. altissima* L., Pilishegy (Degen Á.).

— — Folytatás: 1903. Nr. 1.

Poa Badensis Haenke, Herkulesfürdő (Richter L.); *P. nemoralis* L. *vulgaris* Gaud., Herkulesfürdő (Richter L.); *P. Pannonica* Kern., Arad (Perlaky); *Glyceria nemoralis* Uechtr. et Koern., Büdös-Tusnád m. (Degen Á.).

XIII. és XIV. Lief. *Atropis Pannonica* Hack., Kis-Pest (Flatt); *Festuca ovina* L. var. *pseudovina* Hack. subv. *angustiflora* Hack., Herkulesfürdő (Richter L.); *F. ovina* L. var. *sulcata* Hack. f. *rupicola* Heuff., Herkulesfürdő (Richter L.); *F. ovina* L. var. *Panciciana* Hack., Herkulesfürdő (Richter L.); *P. Porcii* Hack., Rodna mellett (Degen).

SZAKOSZTÁLYI ÜGYEK.

A növényteni szakosztálynak 1903. februárius 11-iki (XCI.) ülése.

Elnök: Klein Gyula; jegyző: Schilberszky Károly.

1. Klein Gyula elnök örömmel üdvözlí Fekete József szakosztályi tagot abból az alkalomból, hogy immár 40 esztendő óta működik kitartó buzgalommal és eredményesen a budapesti m. kir. tud.-egyetemi botanikai kertben. A szakosztály nevében amaz óhajtatásának ad kifejezést, hogy még hosszú ideig folytathassa testi és lelki épségében azt a hivatási kört, melyet mindeddig kiváló elméleti és gyakorlati tudásával híven betöltött.

2. Istvánffi Gyula bemutatta és ismertette a szőlő fakórothadásáról (white rot) írt magyar és francia művét, mely a m. kir. Szőlészeti Kísérleti Állomás és Ampelologiai Intézet kiadásában jelent meg. A műhöz sok, részben színezett tábla van csatolva, melyek Istvánffinak e tanulmányára vonatkozó eredeti észleleteit és laboratoriumi kísérleteit rajzokban is megvilágítják.

3. Szabó Zoltán »Virágzó Agave attenuata Salm-Dyck a budapesti m. kir. tud.-egyetemi botanikai kertben« czímen bemutatta eme virágjában ritkábban látható mexikói növénynek fotográfiai képét. A növény mintegy 20 éves, 1883-ban került Alesúthról Fekete József gondozásába.

1902. december 14-ikén kezdődött a virágzati tengelynek fejlődése, mely két hónap alatt 2-5 meter hosszúságra nyúlt meg és félfvben meghajlott. Nagy, zöldes-sárga virágai tövében 8-10 em. hosszú murvalevelek vannak; a porzók és bibeszálak messzire kinyúlanak a virágokból. A meternyi magas törzsön a rózsásan elhelyezkedő levelek épélűek. Hozzávetőleg 5000 virága volt, melyek csúcsfelé haladó (acropetal) sorrendben nyíltak fel.

4. Thaisz Lajos bemutatta és ismertette Schilberszky Károlynak »Gyógyszerési Növénytan« és »Gyógyszerismeret« című tankönyveit, melyek a Győry-Szilberszky-Ströcker szerkesztésében megjelent »Gyógyszergyakornoki Tankönyv« IV-ik és V-ik részeit teszik.

5. Tuzson János »A bükkfa korhadásáról és konzerválásáról« tartott előadásában arról szólott, hogy a közönséges bükk (*Fagus silvatica*) fájának álgesztje olyan kóros védő szövet, mely a korhadó ágcsapokon át a fa belsejébe jutó gombafonalak támadása folytán keletkezik és a fatörzs apróbb, felületi sebhelyeivel vonatkozásba nem vihető.

Az álgeszt belső, világosabb részei a befecskendező (injection) módszerrrel telíthetők (impregnálhatók), a sötétebb övek ellenben nem. A kéregben fülledt bükkfa nem telíthető, mert a fában keletkező thyllisek és a fagummi ezt akadályozzák.

Ismertette továbbá, hogy a bükkfa megfűledését és további fehér-korhadását a *Hypoxyylon coccineum* Bull., *Stereum purpureum* Pers., *Bispora monilioides* Corda, *Tremella faginea* Britz. és *Schizophyllum commune* Fr. okozzák. Ezen kívül a műszaki czélokra használt fán a *Polyporus versicolor* (L.) és *Polyporus hirsutus* Fr. okoz fehér-korhadást.

Bükkfából készült, használatban levő vasúti ászokfákon, utczaburkolati koczkán stb. ezeken kívül Tuzson gyakran találta a *Poria vaporaria* Fr. nevű gombát, mely a bükkfának vörösbarna, porlékony anyaggá való alakulását okozza, a mi hasonlít a fának házi gomba okozta korhadásához. A bükkfának ugyanilyen vörös korhadását okozza még a *Trametes mollis* (Sommerf.) és az ezzel közeli rokon, vagy talán ugyan e fajhoz tartozó *Trametes stercoides* (Fr.) is.

6. Schilberszky Károly szakosztályi jegyző jelenti a szakosztálynak, a »Növénytani Közlemények« szerkesztőbizottságának ama határozatát, hogy a mennyiben ezentúl a közlés végett beküldendő dolgozatok az egy nyomtatott ívet (a rajzokat beleértve) meghaladnák, a többletek kinyomatásának költségei a szerzőket illetik, úgyszintén az ennek megfelelő írói díjakra sem tarthatnak igényt.

A növénytani szakosztálynak 1903. márczius 11-iki (XCII.) ülése.

Elnök: Klein Gyula; jegyző: Schilberszky Károly.

1. Bartal Kornél »Schoenus ferrugineus L. Szepes-megyében« czimen föl- említi, hogy a Szepes-Teplicz határában fekvő tőzegmocsárban 1902. július 28-án találta a *Schoenus ferruginens*-t, mely növény Szepes-megyéből ez ideig ismeretlen volt; Magyarországon való előfordulására nézve nagyon kevés adat van. Az irodalom erre vonatkozólag a következőket említi: N'yman »Sylloge Florae Europae« 1855-ben Erdélyből említi, de már az 1878—1882-ben megjelent »Conspectus Florae Europae«-ben Magyarországot is említi. Richter (Plantae Europae, Lipcse, 1890) szerint Európa bennszülött növénye. Az Erdélyre és Magyarországra vonatkozó

adatok a következők: Baumgarten (Enumeratio Stirpium in magno Principatu Transsilvaniae). Fuss (Flora Transsilvaniae excursoria) és Schur (Enumeratio plantarum Transsilvaniae) Erdélyből közlik; azonban ezen adatokat Simonkai megczáfolta (Erdély edényes flórájának helyesbített foglalatá, Budapest, 1886). Genersich (Florae Scepusii Elenchus. Leutschoviae, 1798). Schoenus *nigricans*-t említi a Szepességről, de nem lehetetlen, hogy növénye *Sch. ferrugineus* L. Sigmund (Füreds Mineralquellen und der Plattensee. Pest, 1837), a Balaton mellékéről, Reuss (Kwetna Slovenska. Stavnic, 1853) a határon fekvő Bretislava mellől, Neilreich (Rauscher nyomán) a Fertő mellől említi és Reuss adatát kétségbe vonja. A Balaton melléki adatokat Borbás czáfolja meg és így az egyedüli biztos adat a Rauscher-é. Tomaschek Lemberg mellől említi és így szepesi előfordulása valószínűleg e termőhelyel függ össze.

Flatt Károly ezzel kapcsolatosan megemlíti, hogy hazánk eme legritkább sásfaját Wetschky Miksa Stankovan (Árva-megye) 1899. július hónapban találta.

2. Gombocz Endre »Az első magyar növényenumeráció Deccardtól« című előadásában Deccard Kristóf János volt soproni ev. lyceumi rector (szül. 1686. október 21; megh. 1764. márcz. 19. Sopronban) életét, majd »Flora Sempronensis« című kézirati művének a soproni ev. lyceum könyvtárában levő másolatát ismertette bővebben, melyet Deccard, Loev Frigyes Károlylyal egyetemben írt. Deccard kiváló botanikusa volt az akkori időknek, kinek botanikai dolgozatában sok (1098) Sopron környéki növény termőhelye van elősorolva; ezenkívül a nagy pontossággal megkülönböztetett alfajok és alakok sorában, számos csak a szerző kora után fölismert és megnevezett alfajokra, fajokra illetve alakokra ismerünk, a mi Deccard-nak, mint botanikusnak, kitűnő megfigyelő tehetségéről tesz tanuságot. Deccard »Flora Sempronensis«-e különösen megérdemli a figyelmet, mert a legelső — 1730—40-ben íratott — növényenumeráció, mely magyar embertől való és magyar földről szól.

3. Istvánffi Gyula a) »Új szőlőkárosítók hazánkban« című tárgyról tartott előadást.

1. Istvánffi több éve tapasztalja, hogy az *Ithyphallus impudicus*, vagyis közönséges szömörség-gomba mint szőlőkárosító, európai nem oltott szőlők gyökerein élőszkodik, sőt később még a tőkét is elpusztíthatja. A szömörségről eddig nem volt ismeretes, hogy élőszkdő módjára is tenyészhet és ezért e megfigyelések gyakorlati szőlészeti tekintetből is nagyon lényegesek. A szömörség a laza homokos talajban évente kétszer, május végén és augusztusban jelenik meg, mi szintén új adat. Zsinórszerű myceliumkötegei belenőnek a szőlőgyökérbe és azt hosszában egészen keresztülfúrják, vagy pedig csak a gyökérhez tapadva szívókat bocsátanak a gyökér kéregrézébe. Legelőbb a kéreg és főleg a háncs esik eldöztatul, később a fa is elpusztul a behatóló és mindenfelé szétterjedő myceliumtól. A gyökér tehát teljesen elpusztul. Istvánffi előadását számos színes rajzzal és mikroszkópos rajzzal kísérte és a myceliumzsinórok szerkezetére, a kristálygömbök előfordulásán stb. vonatkozólag is új adatokat közölt.

2. A szömörségtől pusztított gyökerekben megtalálta Istvánffi a *Coepophagus* vagy *Rhizoglyphus echinopus* nevű atkát, mely Franciaország déli részében stb. nevezetes szőlőpusztító. Ezt az atkát hazánkban eddig nem említették. Ez idő szerint föllépése nem veszedelmes, mert csak a beteg korhadó gyökerekben él. Itt azonban a fát is kirágja, mit a *Coepophagus* újabb leírói, Viala és Mangin nem észleltek.

b) »A Botrytis és Monilia ellen való védekezés alapvető kísérleteiről« szólván, ismertetni a 'pathogen szervezetek okozta növényi betegségekre vonatkozó vizsgálatait és különösen a *Botrytis cinerea*, *Monilia fructigena* és *Coniothyrium Diplodiella* spóráinak életképessége fölől tájékoztat: kísérleti alapon kutatván a meleg, hideg behatását és a megölésükre szükséges védekező szerek hatását, továbbá a spórák kora és életképessége közti vonatkozásokat. Kiemelendő, hogy a nevezett penészgombák spóráinak az erős bordeaux-i lébe (3—4—50/0) való 24 óráig tartó áztatás nem árt. A gyümölcs- meg

a szőlővédelem szempontjából ezen lényeges kísérletekből kitént, hogy a védekező szerek mennyisége és a spórák száma között nevezetes összefüggés állapítható meg, a mennyiben a nagyon öló hatásúnak talált calciumbisulfit hígabb, 0.50/0-os oldata a cseppjében foglalt csekély számú, 50—60 spórát könnyen öli, míg a nagyobb számú spóráknak már csak egy része öletik meg. Istvánffi ebből azután kiszámítja egy spóra eleven súlyára — a megkívántató öló hatószert mennyiségét, a miből viszont a védekező szer hígítása állapítható meg, biztos élettani alapon. Istvánffi ismertetni még a spóráknak rövid idő, 15—30 perc alatt a calciumbisulfittel elérhető megölése körüli vizsgálatait, minek alapján a védekezésnek egy új fölfogása domborodik ki, melyet az idő minimumra redukált, közetlen spóra-öló védekezésnek nevez. Ennek veleje abban van, hogy a spórák még az alatt az idő alatt megölessenek, a míg a folyékony védekező szer a növényen cseppek alakjában megmarad, vagyis be nem szárad.

Schilberszky Károly foglalozván a *Monilia*-spórák életképességi viszonyaival, ezeknek koruk szerint való csirázási viselkedésükre nézve az előadottakkal tökéletesen egyező eredményeket tapasztalt. A védekezésre nagyon nevezetes momentumot lát a calciumbisulfittel tett kísérleti eredményekben; nem mulaszthatja el azonban, hogy ne fejezze ki aggodalmát a tekintetben, hogy bárminő szigorú és tudományos alapon haladjon is a laboratoriumi védekezés exact iránya, a betegség természete alig nyújt biztató kilátást a monilia-betegség ellen való igazán radikális védekezésre, minővel például a *Plasmopara* vagy az *Uncinula* ellen rendelkezünk. Különösen aggodalmas pontja a gyakorlati védekezésnek a bibék útján való fertőzés, mivel a bibéket még a szokásos gyengébb védekező szerek is megrottják, a termésképződés rovására. Másrészről a *Monilia*-spórák a fák testföletén kívül a talajon, a kerítéseken, épületrészekben stb. rejtőznek — a szelek útján távolabbról is előkerülnek — és így az irtó eljárás beláthatatlan munkával megköltéssel járna.

Thaisz Lajos bemutatja a *Bulbocodium ruthenicum* Bunge növénytelővirágzó

állapotban. A magyar növényzet ezen érdekes ritkaságát Diószegi Sámuel 1812-ben fedezte föl Debreczen mellett. 1864-ben Hein főorvos is megtalálta ezen keleti növényt Berek-Böszörményben, Bihar-megyében; Thaisz Bihar-megyének másik pontján: Hosszú-Pályin találta meg a *Bulbocodium*-ot ez évnek márczius 6-án; homok-talajú mezőkön és erdőszéleken a nevezett község határában bőven fordul elő.

5. Oláh Dezső »Az elektromosság hatása a növényzetre« czímen tartott előadást.

6. Hollós László-nak »Gasteropsis nov. genus« című dolgozatát Mágócsy-Dietz Sándor terjesztette elő, melyben a Gasteromycetes körébe tartozó, Afrikából származó új génusz rajzát és leírását közli.

PÁLYÁZATOK.

Vitéz-alapítvány. — Kivántatik valamely növényesalád vagy nagyobb génusz monografiája, önálló kutatások alapján. A dolgozat tárgya úgy az élő, mind a fosszil, virágos vagy virágtalan növények közül választható.

Határnap 1903. szeptember 30. Jutalma 40 arany. A jutalom csak önálló, tudományos becsű munkának ítéltető oda. A jutalmazott munkát a szerző kiadni tartozik; ha ezt egy év lefolyása alatt nem teszi, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

1. Minden pályairat a fönt kitett határnapig a »Magyar Tudományos Akadémia főtitkári hivatalához« czímezve küldendő.

2. A pályamű idegen kézzel vagy géppel, tisztán és olvashatóan írva, lapszámozva és kötve legyen.

3. A szerző nevét, polgári állását és lakóhelyét tartalmazó pecsétes levelen ugyanaz a jelige legyen, mint a pályamű homlokán.

4. Álnév alatt pályázóknak a jutalom nem adatik ki.

5. A jutalmat nem nyerő pályamunkák kéziratai az Akadémia levéltárában maradnak és csak engedélyvel másolhatók le.

Kelt Budapesten, 1903. május 6-án.

Szily Kálmán,

a M. Tud. Akadémia főtitkára.